

Stop kinderarbeid
School, de beste werkplaats

Verklaring van Managua
"Werken aan Kinderarbeidvrije Zones" in Midden-Amerika"

5 oktober 2013
Managua, Nicaragua

De campagne 'Stop Kinderarbeid - School, de beste werkplaats'- is een collectief initiatief, in Nederland gecoördineerd door HIVOS, dat wordt uitgevoerd in samenwerking met partnerorganisaties van over de hele wereld.

Stop Kinderarbeid heeft als doel alle vormen van kinderarbeid uit te bannen en voltijds onderwijs van goede kwaliteit te garanderen voor alle kinderen jonger dan 15 jaar. De campagne spoort zowel de gemeenschap, families, overheden, internationale organisaties, bedrijven als consumenten aan om deel uit te maken van de oplossing. In landen waar kinderarbeid voorkomt, biedt de campagne ook steun aan organisaties om zich regionaal te oriënteren. Dat wil zeggen dat zij zich richten op specifieke kenmerken van de betreffende regio waar zij werkzaam zijn. Daarbij is het uitgangspunt altijd dat geen enkel kind zou moeten werken en dat alle kinderen toegang moeten hebben tot goed, voltijds onderwijs. Op deze manier werkt Stop Kinderarbeid toe naar een toename en versterking van de zogenaamde 'kinderarbeid vrije zones'. Dit zijn zones waarin geen enkel kind werkt en waar de mensenrechten worden gerespecteerd, met name op economisch, sociaal en cultureel vlak. Er wordt waardig werk gecreëerd voor hun ouders. Ook is er garantie dat adolescenten die werken naar goede scholen gaan wat de zekerheid geeft dat zij de het basis onderwijsprogramma compleet afronden.

VERKLARING VAN MANAGUA, 5 OKTOBER 2013 'WERKEN AAN KINDERARBEIDVRIJE ZONES'

Deze verklaring is gebaseerd op het initiatief dat werd gerealiseerd in Kampala, Oeganda, van 16-19 april 2013 in het kader van de mondiale campagne "Stop kinderarbeid", tijdens een bijeenkomst van 23 landen¹ uit Afrika, Azië, Europa en Latijns Amerika en vertegenwoordigers van de volgende internationale organisaties: het Internationaal Vakverbond (ITUC), International Labour Organisation (ILO), International Union of Foodworkers (IUF), Education International (IE), Eliminating Child Labour in Tobacco Growing (ECLT), UNICEF Oeganda, de Afrikaanse Unie en de Europese Unie. Het doel was de bescherming van jongens en meisjes tegen economische exploitatie en tegen elke vorm van arbeid die schadelijk kan zijn of de scholing van kinderen kan ondermijnen. Tijdens deze internationale conferentie werd de verklaring "Declaration of Kampala "Working towards Child Labour Free Zones"² unaniem ondertekend, met de ILO als getuige.

De verklaring van Kampala had als doel alle relevante actoren inclusief de gemeenschap, de familie, overheden, internationale organisaties, bedrijven en consumenten op te roepen om onderdeel te zijn van de oplossing, door middel van de implementatie van een gecoördineerd werkmodel met een regionale focus. Uitgangspunt is het principe dat "geen enkele kind zou moeten werken"; alle jongens en meisjes moeten toegang hebben tot voltijds onderwijs van goede kwaliteit. Op deze manier werkt Stop Kinderarbeid aan uitbreiding en versterking van de zogenoemde "Kinderarbeidvrije Zones". Dit wordt bepaald op basis van een gebiedsgerichte focus, kijkend naar de rechten van alle kinderen in een bepaald gebied of zone, ongeacht of ze wel of niet naar school gaan. In dit proces wordt geen onderscheid gemaakt tussen verschillende vormen van kinderarbeid want alle kinderen hebben recht op onderwijs of, als ze de minimum leeftijd om te mogen werken hebben bereikt, recht op de mogelijkheid hun opleiding voort te zetten en/of professionele scholing te krijgen, of werk te vinden dat geschikt is voor jongeren.

Het voorbeeld van dit initiatief volgend, zijn wij tot onze eigen verklaring gekomen in samenwerking met afgevaardigden van de overheid, sociale organisaties waaronder Niet-gouvernementele organisaties, de privé sector en vakbondsorganisaties uit Midden-Amerikaanse landen (Panama, Guatemala, Costa Rica, El Salvador, Honduras en Nicaragua).

¹ Zimbabwe, Oeganda, Kenia, Ethiopië, Ghana, Marokko, Mali, Burkina Faso, Senegal, Sierra Leone, Togo, Sudan, Zuid Sudan, Tanzania, Zambia, Malawi, Rwanda, Zuid Afrika, India, Nicaragua, Albanië, Tsjechische Republiek en Nederland

² Referentie Declaratie van Kampala:

<http://www.stopchildlabour.eu/Stop-Childlabour/News-Items/Kampala-Declaration-Working-towards-Child-Labour-Free-Zones-unanimously-adopted2>

Wij, ondergetekenden, in acht nemende dat:

De laatste schattingen gepresenteerd in de meest recente studie van de ILO laten zien dat 168 miljoen kinderen op de wereld kinderarbeid verrichten. Dit is bijna 11 procent van de totale populatie kinderen. De hoogste cijfers voor kinderen die gevaarlijk werk verrichten komen nog steeds voor in de regio Azië-Pacific (33.9 miljoen) en sub-Sahara Afrika. Landen in Midden-Amerika hebben alarmerende cijfers voor wat betreft kinderarbeid. Volgens officiële gegevens van Midden-Amerikaanse overheden (waar de gegevens van verborgen kinderarbeid niet in zijn meegeteld) werken in Guatemala ongeveer 996.361 kinderen; in Honduras zijn dat er ongeveer 412.122; in Nicaragua werken meer dan 238.827 kinderen; in El Salvador zijn dat er circa 177.070; Panama telt een totaal van 60.702 gevallen van kinderarbeid; en in Costa Rica gaat het om een aantal van rond de 113.253 kinderen die werken. In de Dominicaanse Republiek werken meer dan 304 duizend kinderen.

Tijdens de Wereld-onderwijsconferentie (Dakar, 2000), hebben 164 regeringen (waaronder alle landen van Midden-Amerika; Nicaragua, Guatemala, Costa Rica, El Salvador, Panama en de Dominicaanse Republiek) de belofte gedaan te zorgen voor Onderwijs voor Iedereen in het jaar 2015. Daarmee “garanderend dat alle kinderen, meisjes in het bijzonder, vooral degenen in zware omstandigheden en kinderen die onderdeel uitmaken van etnische minderheden, toegang hebben tot kwalitatief, gratis, verplicht basisonderwijs en dat zij ook het recht hebben om dit af te ronden.” Deze verklaring is gebaseerd op het gecombineerde mandaat van de Conventie over de Rechten van het Kind, Conventie 138 van de ILO over de toegestane minimum leeftijd om te werken en Conventie 182 van ILO over de ergste vormen van kinderarbeid, de beloftes over “Onderwijs voor Iedereen” gedaan tijdens de Wereld-onderwijsconferentie in Dakar in 2000, en de richtlijnen (*Roadmap*) van de Wereldconferentie over Kinderarbeid in Den Haag in 2010.

Kinderarbeid is een wezenlijk probleem dat veel landen treft op mondiaal niveau, vooral arme landen en landen in ontwikkeling. In Midden-Amerika komt veel kinderarbeid voor en houdt het zich in stand, met name op het platteland en in arme wijken van de steden. Veel jongens en meisje doen uren achtereen werk dat fysieke, mentale en psychologisch schade kan veroorzaken. Zij verkeren in onveilige en slechte sanitaire omstandigheden en ze kunnen niet genieten van hun rechten als kind, zoals het recht om naar school te gaan, te kunnen spelen en een gezond leven te lijden.

Verschillende voorbeelden in Midden-Amerikaanse landen als Guatemala, El Salvador, Honduras en Nicaragua laten zien dat er meerdere oorzaken zijn voor kinderarbeid en dat er naast armoede meerdere redenen zijn waarom kinderen werken en niet naar school gaan of school voortijdig verlaten. Dit zijn onder andere schadelijk tradities, uitsluiting en discriminatie van bepaalde bevolkingsgroepen. Die verschillende oorzaken zijn niet los van elkaar te zien waardoor kinderarbeid een structureel en complex thema is. Dit vraagt om uitgebreid algemeen beleid waarbij mensenrechten in het algemeen het uitgangspunt moeten zijn.

In de samenlevingen van de Midden-Amerikaanse landen wordt kinderarbeid in verband gebracht met armoede, sociale ongelijkheid, veranderingen op de arbeidsmarkt en met processen van uitbuiting en sociale uitsluiting. Al deze factoren moeten worden meegenomen in de afwegingen voor het maken van beleid tegen kinderarbeid. De landelijke overheden moeten hiervoor zorg dragen en verantwoordelijkheid nemen voor ontwikkeling van beleid.

De processen van uitsluiting in Midden-Amerika zorgen voor een breuk op het gebied van sociale relaties; in die zin krijgen veel kinderen die werken hier mee te maken. Kinderen lijden onder de breuk met tradities, kansen, toegang tot basisrechten; en bovenal de breuk met school, het belangrijkste sociale instituut dat staat voor persoonlijke en sociale ontwikkeling en de omgeving die, buiten het gezin, het meest geschikt is voor kinderen.

Kinderarbeid is een schending van mensenrechten. De problematiek van kinderarbeid, gezien als een proces dat structureel van aard is, bepaalt dat een integrale aanpak nodig is. In andere woorden, kinderarbeid kan niet gezien worden als een op zichzelf staand probleem, maar is een manifestatie van andere problemen.

Kinderarbeid uitbannen vereist een proactief regeringsbeleid dat alle bestaande problemen aanpakt en dat de rechten van alle kinderen en adolescenten erkent. De sociale investeringen die een land reserveert voor kinderen en nieuwe wetten geven de indruk van mogelijkheden. Deze mogen en kunnen niet worden misbruikt voor deze schending van rechten.

GEDEELDE ERVARINGEN EN WAARDEN

Het internationale programma voor de uitbanning van Kinderarbeid (IPEC “*International Programme on the Elimination of child labour*”) van de ILO gaf de aanzet tot het project “Ontwikkeling van een Routekaart (*Hoja de Ruta*) om van Midden-Amerika en de Dominicaanse Republiek een Kinderarbeidvrije Zone te maken”. De *Hoja de Ruta* betreft zeven landen: Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Panama en de Dominicaanse Republiek. Het strategisch kader dat is vastgelegd in de *Hoja de Ruta* behelst zes dimensies: - strijd tegen armoede; onderwijs; gezondheid; normatief en institutioneel kader; bewustwording en sociale mobilisatie; genereren van kennis en opvolging – met elk zijn eigen doelen, resultaten, indicatoren, doelen en fundamentele strategieën om ze te bereiken.

Midden-Amerikaanse staten zijn ook initiatieven gestart voor regionale fora over uitbanning van kinderarbeid. Daar komen onderwerpen aan bod die gerelateerd zijn aan de routekaart voor uitbanning van kinderarbeid, inclusief de meest ernstige vormen.

In Midden-Amerika is het eerder gelukt door samenwerking invloed uit te oefenen op beleidsvorming. Er zijn platforms waar gediscussieerd wordt over kinderarbeid en een oproep wordt gedaan tot actie. Debatten over kinderarbeid en over het ondernemen van concrete activiteiten om aandacht te vragen voor werkende kinderen worden gestimuleerd. Ook zijn nationale en lokale campagnes opgezet om bewustwording te creëren.

De landen in Midden-Amerika hebben een kenmerkende dynamiek waarbinnen het gelukt is om lokale en nationale initiatieven voor het creëren en versterken van netwerken en bewegingen die kinderarbeid een halt toe willen roepen te handhaven door middel van aanzetten tot verandering en concrete activiteiten. Dit is het geval in Honduras en Panama met het Nationaal Comité Kinderarbeid. In Nicaragua is de Nationale Commissie voor Actieve Uitbanning van Kinderarbeid (*CENEPTI Comisión Nacional para la Erradicación del Trabajo Infantil*) actief.

Ngo's en de georganiseerde burgergemeenschap in Midden-Amerika hebben een cruciale rol gespeeld in het duidelijk maken van de behoefte aan goed onderwijs en bij het faciliteren van overheden met sterkere onderwijsstrategieën waarin ook een beter toegang tot onderwijs en de kwaliteit van het onderwijs zijn opgenomen.

HET CONCEPT KINDERARBEIDVRIJE ZONES

Het concept van creëren van kinderarbeidvrije zones is gebaseerd op een focus op regio's of zones. Doel is het herstellen van de rechten van kinderen binnen een specifieke regio of zone.

DIT PROCES WORDT GEKENMERKT DOOR:

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen verschillende vormen van kinderarbeid.

Alle kinderen hebben recht op onderwijs of, als ze de minimum leeftijd om te mogen werken hebben bereikt, recht op de mogelijkheid hun opleiding voort te zetten en/of professionele scholing te krijgen of werk te vinden dat geschikt is voor jongeren.

Het is gericht op realiseren van activiteiten waarbij alle kinderen die in gevaar zijn, of dit nou kinderen zijn die werken of kinderen die niet naar school gaan, op integrale manier aandacht krijgen van alle actoren binnen de gemeenschap, binnen een proces dat wordt uitgesproken en gecoördineerd door de overheid, de burgergemeenschap, de privé sector en vakbondsorganisaties. Families en de gemeenschap worden betrokken bij het proces en zij zullen een rol spelen in de sociale veranderingen, terwijl de overheid de eindverantwoordelijkheid heeft voor de aanwezigheid van scholen, leraren en lesmateriaal.

Met effectieve preventie en oplossingen tegen vroegtijdig schoolverlaten en tegen kinderarbeid, in combinatie met een situatie waarin alle kinderen in een regio naar school gaan, kan een zone worden aangemerkt als kinderarbeidvrije zone. Dit zou anderen moeten inspireren zich aan te sluiten bij de beweging en de regering moeten aanzetten de verantwoordelijkheid te nemen om het schoolsysteem te versterken. Op deze manier zal Recht op goed Onderwijs op nationaal niveau worden bereikt.

Om beter te begrijpen wat een arbeidsvrije zone is, verwijzen we naar "*Manual del Enfoque Basado en Zona para ser implementado por Organizaciones para Eliminar trabajo Infantil y Fomentar la Generalización de la Educación*" (Handleiding voor gebiedsgerichte aanpak die gebruikt kan worden door organisaties voor uitbanning van kinderarbeid en het faciliteren van uitbreiding van onderwijs).

OPROEP TOT ACTIE:

Wij, deelnemers aan de conferentie "Op weg naar kinderarbeidvrije zones" in Nicaragua, plus andere aanverwante organisaties, beloven verantwoordelijkheid te nemen voor de implementatie van de volgende aanbevelingen voor beleid en activiteiten gericht op stimuleren, faciliteren en creëren van KINDERARBEIDVRIJE ZONES

1 Urgentie is geboden voor uitbanning van alle vormen van kinderarbeid gedefinieerd in de verdragen van de ILO voor de minimum toegestane leeftijd om te werken (nr. 138) en de ernstigste vormen van kinderarbeid (nr. 182), beiden geratificeerd door negen van elke tien landen, waaronder Panama, Dominicaanse Republiek, Nicaragua, Costa Rica, Guatemala, El Salvador en Honduras.

2 Het beleid van de overheid en van donateurs met betrekking tot onderwijs en kinderarbeid moet gebaseerd zijn op het combineerde mandaat dat tot stand is gekomen uit het Verdrag van de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties, de twee verdragen van de ILO (138 en 182) over de rechten van het kind, en Milleniumdoel 2: alle kinderen naar school. Daaruit voortvloeiend moeten onderwijsprogramma's voor basis-en voortgezet onderwijs altijd een strategie hebben of ontwikkelen om kinderen die werken en andere kinderen die niet naar school gaan te integreren in het officiële onderwijssysteem tot de wettelijk bepaalde leeftijd om de verplichte scholing af te ronden, of te zorgen dat zij in ieder geval tot een leeftijd van 14 jaar naar school gaan.

3 Basis en voortgezet onderwijs blijven gratis voor alle kinderen. Dit alleen is niet genoeg. Het is noodzakelijk om bewustwording in onze landen te creëren en te verspreiden om zo tegelijkertijd een beroep te doen op de regering (die een cruciale rol speelt in de garantie op goed onderwijs) als ook steun te verlenen aan de regering. Daarnaast moeten acties, beschermingsmechanismen en onderwijsbeleid worden geïmplementeerd die gelijkheid van kansen bevorderen en die onderwijskwaliteit voor alle kinderen en het voorkomen van uitsluiting en schoolverlaten als prioriteiten hebben.

4 Schoolvoedselprogramma's gefinancierd door de overheid, zowel als watervoorziening en sanitaire voorzieningen op scholen zijn erg belangrijk om onderwijs te bevorderen en te garanderen.

5 Overheden van Midden-Amerika, ngo's, vakbonden, ondernemers en andere belangengroepen die programma's tegen kinderarbeid implementeren of die hiervoor campagne voeren, moeten gezamenlijk actie ondernemen om te garanderen dat alle kinderen tot een bepaalde leeftijd naar school gaan en dat geen kinderen school verlaten (op basis en voortgezet onderwijs).

6 De norm moet worden dat "geen enkel kind zou moeten werken". Alle kinderen moeten naar school gaan. Deze norm moet de basisregel zijn van elk programma dat nastreeft dat kinderen onderwijs krijgen. Dit kan alleen bereikt worden door scholing en mobilisering van alle belanghebbenden op het gebied van onderwijs, inclusief de kinderen, ouders, leraren, werknemers, gemeenteraden, nationale overheden, vakbondsorganisaties en ngo's.

7 Het mandaat, de bevoegdheden en de financiering van het onderwijssysteem (vanuit de ministeries van onderwijs van Midden-Amerika) voor elke school moeten zo ontworpen zijn dat niet alleen verantwoordelijkheid wordt genomen voor de

kinderen die al naar school gaan. Ook moeten maatregelen worden geïmplementeerd die zorgen dat kinderen die werken en andere kinderen die niet naar school gaan, dat wel gaan doen. Daarbij gaat het ook om kinderen onder de 15 jaar die op jongere leeftijd niet naar school gingen. In elk land van Midden-Amerika moet er daarom nauw worden samengewerkt met de ministeries van werk en andere betrokken ministeries.

8 Bovengenoemd mandaat omvat ook het opzetten van 'brugscholen' (door middel van cursussen, aanvullend onderwijs, etc.) die oudere kinderen ondersteunen bij hun integratie in het reguliere onderwijs.

9 Er moet een systeem worden ontwikkeld waarbij huisbezoeken worden gedaan bij gezinnen waarvan de kinderen school hebben verlaten. Met de kinderen en hun ouders wordt gesproken over de problemen en gekeken naar oplossingen.

10 Het werk van ngo's, vakbondorganisaties (inclusief lerarenbonden) en werknemers is zeer belangrijk in de strijd tegen kinderarbeid en voor het kunnen garanderen van op recht op onderwijs.

Midden-Amerikaanse bedrijven spelen een belangrijke rol bij de bestrijding van kinderarbeid, ook in de ketens van hun leveranciers hebben zij invloed. Waar mogelijk zijn dit connecties op een bredere regionale schaal. Omdat bedrijven op grotere schaal opereren zullen zij samenwerking zoeken met onder andere overheidsinstanties, vakbonden, ngo's en lokale burgerorganisaties die effectieve partners kunnen zijn in de bestrijding van kinderarbeid en bij de re-integratie van kinderen in het onderwijssysteem.

11 Als vakbonden en Midden-Amerikaanse ondernemers zullen wij er waar mogelijk de uitdragen dat kinderen niet zouden moeten werken in de informele sector. Dit doen wij door middel van organisatie, sociale mobilisering en samenwerking met lokale en nationale betrokken partijen om op deze manier Kinderarbeidvrije Zones te creëren.

Deze verklaring is unaniem goedgekeurd door de afgevaardigden van non-gouvernementele organisaties, delegaties van instanties van de centrale overheid en gemeentes in Nicaragua, afgevaardigden van vakbondsorganisaties, ondernemersorganisaties, individuele ondernemers, afgevaardigden van het platform van het bureau voor kinderarbeid van de regio Midden-Amerika van de volgende landen: Panama, Nicaragua, Honduras, Guatemala, Costa Rica en El Salvador, tijdens de Midden-Amerikaanse Conferentie "Op weg naar Kinderarbeidvrije Zones" gehouden in Managua op 5 oktober 2013. Aan de conferentie namen ook afgevaardigden deel van de internationale organisaties UNICEF en de Europese Commissie.